

Ettepanekud MAK 2030 probleemidele:

I. ÜLEVAADE ELURIKKUSE OLUKORRAST JA METSAMAJANDUSE MÕJUST (sh PINNASE KAHJUSTAMINE) SELLELE ON EBAPIISAV. METSANDUSES ON TARVIS KASUTADA ELURIKKUSE SÄILIMIST TOETAVAD MAJANDAMISVÕTTEID.

2002. aastal Eesti metsanduse arengukava aastani 2010 raames otsustati: rangelt kaitstavate metsade pindala tõstmise 7,2%-lt vähemalt 10%-ni vabariigi praegusest metsapindalast. Praeguseks on rangelt kaitstavate metsade pindala suurendatud 2017 aastal 13,1% metsamaa kogupindalast, millega on arengukavas kokkulepitud maht saavutatud ja ületatud. Siinjuures ei ole kinni peetud tüpoloogilisest esindatusest, vaid kaitse alla üritatud võtta võimalikult palju metsamaad.

Olukorra lahendamise ettepanek: uute alade kaitse alla tuleb võtmiseks viia kaitse alt välja juba kokkulepitud mahu ületanud metsatüübid. Iga kaitseala moodustamise eel tuleb koostada majandusliku kahju analüüs ning leida vahendid omanikule tekkiva kahju kompenseerimiseks. Kui kompenseerimiseks vahendid puuduvad, ei saa piiranguid seada.

Metsalinnustiku vähenemisel metsaraie tagajärjel puuduvad põhjalikud uuringud. Kulliliste ja vareslaste üldine arvukuse tõus, vaktsiini külvamise tagajärjel suurenenud rebaste ja kährikute ning lisandunud šaakalite ja suurenenud väikekiskjate arvukusest tingitud mõju ei ole piisavalt uuritud. Samuti puudub uuring linnugripi mõjust metslindude arvukusele. Väide, et metsade majandamine on metsalindude arvukuse vähenemise peamiseks põhjuseks, ei ole piisavalt tõendatud. 2017. aasta OECD keskkonnanaraporti kohaselt on erinevate liikide olukord Eestis paranenud ning enam kui poolte Loodusdirektiivi elupaikade ja liikide seisund on võrreldes EL keskmistega hea, ka 2013. aasta Linnudirektiivi aruande kohaselt on linnustiku populatsioonitrendid Eestis stabiilsed või paranevad enamiku hinnatud liikide puhul. Orientoloogiaühingu koostatud ülevaatest „**Haudelinnustiku punktloendused 2016. aastal**“ nähtub, et Euroopa metsalinnustiku ja Eestis paiksete metsalindude kompleksindeksid muutuvad sünkroonselt. Eeltoodust tulenevalt ei ole põhjust arvata, et Eesti metsamajanduse senine praktika põhjustaks liikide massilist väljasuremist ning mõjutaks lindude arvukust Eestis. Kõige parema kaitse tagab metsaomanike teadlikkuse tõus.

Olukorra lahendamise ettepanek: Teostada eelnimetatud uuringud, Eesti Ornitoloogide Seltsil koostöös metsandusega tegelevate institutsioonidega töötada välja info- ja juhendmaterjalid kevadiste metsakasvatustööde tegemiseks. Teostatud uuringute tulemused ja juhendmaterjalid teha kergesti leitavaks Keskkonnaministeeriumi kodulehel.

II. METSANDUSE SUUNAMISEKS KASUTATAVATE FINANTSMAJANDUSLIKE MEETMETE (TOETUSED, HÜVITISED, MAKSUD JMS) PRAEGUNE MAHT, STRUKTUUR JA RAKENDAMISE PÕHIMÕTTED EI TOETA PIISAVALT JÄTKUSUUTLIKU METSAMAJANDUSE EESMÄRKIDE SAAVUTAMIST

Looduskaitsete piirangute kompenseerimise meetmed

Eesti maaelu arengukava 2014-2020 vahenditest hüvitatakse looduskaitsete piirangute tõttu saamata jäävat tulu Natura 2000 võrgustiku alal piiranguvööndis, sihtkaitsevööndis ja projekteeritava alal ning sihtkaitsevööndis väljaspool Natura 2000 ala.

Väljaspool Natura alasid on erametsamaid piiranguvööndites ca 13 700 ha. Neile eraldiseisvat toetusmeedet praegu olemas ei ole ning see seab metsaomanikud ebavõrdsesse olukorda.

Olukorra lahendamise ettepanek:

1) hüvitada kõigile looduskaitsete piirangutega alade erametsaomanikele saamatajäänud tulu, sõltumata sellest, kas ala jääb Natura 2000 võrgustiku alale või mitte. Lubamatu on piiranguvööndite kompensatsiooni vähendamine, kuna see tekitab metsaomanikele majanduslikku kahju.

2) teostada olemasolevate kaitsealade tulemuslikkuse uuring- milles tuua välja, mille jaoks kaitseala oli loodud, missuguseid kaitse võtteid rakendati, kuidas on kaitsekord taganud seatud eesmärkide täitumise, jms. Tulemustest lähtuvalt analüüsida, kas sellisel moel kaitsealade moodustamine täidab oma eesmärgi või ei suudeta juba olemasolevaid alasid piisavalt tõhusalt ja tulemuslikult hallata.

Maade riigile omandamine

Riigile maade omandamise protsess on pikk ja aeglane, oluliste piirangute mõiste ei ole metsaomanikule üheselt mõistetav. Lisaks peab metsaomanik maa riigile omandamise tasult maksma tulumaksu! See piirab maaomaniku võimalust soetada asemele samaväärne maatükk kusagil mujal. Tegemist on maaomaniku jaoks ebaõige maksustamisega, kuna keskkonnanärvete pakkumine on suunatud avalikkusele.

Olukorra lahendamise ettepanek: viia sisse võimalus piirangutega alade vahetamiseks RMK hallatavas alas oleva majandusmetsaga, lõpetada riigi omandisse müüdud maa eest saadud tasu tulumaksuga maksustamine. Juhin tähelepanu, et metsamaa on niigi kõige kõrgemalt maksustatud (maamaksumäär).

III. METSAMAJANDUSE KAVANDAMISEL TULEB SENISEST ENAM ARVESTADA LOODUSVÄÄRTUSTEGA. ELURIKKUSE JA ELUPAIKADE SÄILIMISEKS ON VAJA RAIKID RUUMILISELT PLANEERIDA

Keskmine erametsaomandi suurus Eestis 2017 aastal oli 9,3 ha, füüsiliste isikute puhul oli see näitaja 6,4 ha ja juriidilisel isikutel 65,7 ha. Erametsaomanike koguarvust moodustasid enamiku füüsilised isikud. Füüsilisest isikust omanikest omasid vähem kui 2 ha metsamaad 44,6% . Sellest lähtuvalt ei ole võimalik raiete ruumiline planeerimine erametsaomanike õigusi riivamata.

Olukorra lahendamise ettepanek: ruumilist planeerimist ei rakendata erametsades, et vältida metsaomanike ebavõrdset kohtlemist.

IV. METSAÖKOSÜSTEEMIDE TERVISLIKU SEISUNDI TAGAMISEKS VAJAME PRAEGUSEST TÕHUSAMAT SEIRET

Juba praegu on keelatud Metsa majandamise eeskirja kohaselt rajada juurepessu aladele sama peapuuliigiga puistused. § 17. Juuremädaniku tõttu raiutud puistute uuendamisele esitatavad nõuded (1) Juuremädaniku tõttu raiutud puistuid ei tohi uuendada raiutud puistu enamupuuliigiga, välja arvatud sambliku ja pohla kasvukohatüübi männikud. Seega puudub põhjus seadusandlust selles punktis muuta.

Olukorra lahendamise ettepanek: tõsta metsaomanike teadlikkust

V. METSAMAJANDUSE SUUNAMISEL TULEB SENISEST ENAM ARVESTADA METSADE ROLLIGA SÜSINIKURINGES, KLIIMAMUUTUSTE LEEVENDAMISES NING KLIIMAMUUTUSTEGA KOHANEMISES

Metsade raiejärgne uuendamine erametsades ei ole piisav metsade efektiivse süsiniku sidumise seisukohalt.

VI. METSAUUENDAMISELE JA SELLEGA KAASNEVATELE METSAKASVATUSLIKELE TEGEVUSTELE EI PÕÖRATA ERAMETSADES PIISAVAT TÄHELEPANU, MISTÕTTU VÄHENEV METSADE PUIDULINE VÄÄRTUS JA HÜVISTE PAKKUMISE VÕIME

„Metsa uuendamisel kasutada lubatud kultiveerimismaterjali algmaterjali päritolu, kultiveerimismaterjali tarnimise ja turustamise nõuded“ leevendas oluliselt kultiveerimismaterjalile esitatud nõudeid (kvaliteedinäitajad). Selle tõttu ei jõua metsaomanikuni kvaliteetne ja metsa istutamiseks sobilik kultiveerimismaterjal. Lihtsustatud nõuded on viinud alla taimede kvaliteedi ning vastupidavuse meie viljakates kasvukohtades.

§ 12. Nõuded metsataimedele, nõuetele vastavuse tagamine ja metsataime partii moodustamine

(1) Turustatavad metsataimed peavad olema kvaliteetsed. Kvaliteetseteks loetakse terved ja elujõulised metsataimed.

(2) Elujõulisteks ei loeta metsataimi, millel esineb:

- 1) mehhaanilisi vigastusi;
- 2) hukkumist põhjustavaid haigusi või kahjureid;
- 3) nõrgalt arenenud või kuivanud juurestik;
- 4) okaspuudel mitmeladvalisust.

(3) Metsa uuendamiseks kasutatavate turustatavate metsataimede minimaalsed kõrgused ja maksimaalsed vanused on esitatud metsataime tüübiti määruse lisas 3.

Paraku ei taga metsataimede minimaalsed kõrgused ja maksimaalsed vanused istutusmaterjali kvaliteeti. Suure rohukasvuga aladel ei suuda ühe ja kaheaastased metsapuutaimed rohurindega võistelda. Taimede juurekaela läbimõõt ja minimaalne vanus on olulised näitajad.

Väetiste kasutamine soodustab lisaks ka rohurinde ja põõsarinde ning kasvukohale mittesobivate puuliikide kasvu. Kvaliteetne istutusmaterjal on alus metsa kiirele ja efektiivsele uuenemisele.

Olukorra lahendamise ettepanek V-VI: teha uuring metsataimede kvaliteedinäitajate osas ning praegu pakutavate kodumaiste taimede sobivuse kohta meie metsa viljakatesse kasvukohatüüpidesse. Uuringu tulemustest lähtuvalt viia sisse nõuded kultiveerimismaterjali kvaliteedinäitajatele.

VII. METSA KUI ELUKESKKONNA JA METSA PÄRANDKULTUURI VÄHENE TEADVUSTAMINE

Sertifitseerijad on võtnud kasutusele riigist erinevaid tõlgendusi või andmeid, nagu näiteks FSC standardi rakendamiseks koostatud nn potentsiaalsete vääriselupaikade andmebaas, millega seatakse piirangud oluliselt suuremale (ca 20 000 ha) metsamaa pindalale, kui riiklikult inventeeritud ja keskkonnaregistrisse kantud vääriselupaikade pindala. Sarnaseid laiendatud piiranguid ja mõisteid on veel (nt pühapaigad).

Olukorra lahendamise ettepanek: riigipoolne sekkumine ebaseaduslike piirangute lõpetamisele. Hinnata tekitatud kahju (potentsiaalse vääriselupaiga hindamisele kuluv aeg ja ressurss (tasu potentsiaalse vääriselupaiga hindamise eest, sellest tulenev raieaja edasilükkumine ja sellega kaasnev võimalik puiduhindade alanemine jms).

VIII. METSANDUSE ROLLI MAJANDUSES JA TÖÖHÕIVES EI TEADVUSTATA PIISAVALT

Puudub teadmine, mis ulatuses majanduspiiranguteta metsade pindala võib muutuda

Olukorra lahendamise ettepanek: kehtestada kaitsealade maksimumpiir. Üle vaadata ja analüüsida olemasolevate kaitsealade toimimist rakendatud meetmete põhjal- kas kaitseala on oma ülesannet täitnud või mitte. Sellest lähtuvalt saaks teha analüüsi, kas kaitsealade pidev suurendamine on põhjendatud või ei suudeta kaitsealadel seatud eesmärged saavutada.

Eesti loodusel põhineva turismi mainet kahjustab intensiivistuv metsaraie

Loodusturismi korraldaja ei saa oma teenust rajada talle mittekuuluva eraomandi tasuta kasutamisele.

Olukorra lahendamise ettepanek: turismiettevõtete ja maaomanike koostööle kaasaitamine, vajalik on eraomandi kaitse tagamine.

IX. METSANDUSE INFRASTRUKTUUR VAJAB KESKKONNANÕUETEGA KOOSKÕLAS OLEVAT KORRASTAMIST

Ettepanekuid ei ole.

X. ÜHISKONNA ARENGUST TULENEVALT ON TARVIS TEHA METSANDUSE SUUNAMISEGA SEOTUD INSTITUTIONAALSEID MUUDATUSI. ELANIKUD HINDAVAD METSANDUSTEEMADEL KAASARÄÄKIMISVÕIMALUST VÄHESEKS.

Metsanduse suunamine peab toimuma teaduslikel uuringutel ning faktidel, vältida tuleb emotsioonipõhist lähenemist ning väheteadlike elanikkonnagruppide ärakasutamist. Ettepanekud ja väited peavad olema põhjendatud.

XI. METSANDUSTEAVE EI KIRJELDA PIISAVALT KÕIKI JÄTKUSUUTLIKU METSANDUSE ASPEKTE. KOGUTUD ANDMEID ON TARVIS SENISEST PÕHJALIKUMALT ANALÜÜSIDA JA TULEMUSI AKTIIVSEMALT KOMMUNIKEERIDA. OTSUSTE TEGEMISEL ON TARVIS TUGINEDA TEADMISTELE JA UURINGUTE TULEMUSTELE

Vajalik on ühiskonna teadlikkuse tõstmine, noortele igakülgse informatsiooni kättesaadavaks tegemine, uuringute avaldamine ja kergesti ülesleitavaks tegemine.

XII. METSAOMANDI STRUKTUURIS TOIMUNUD OLULISED MUUTUSED EI TOETA JÄTKUSUUTLIKU METSAMAJANDUSE SOTSIAALSETE JA KULTUURILISTE EESMÄRKIDE SAAVUTAMIST

Ebaetilised võtted kinnistute ja raieõiguse ostmisel ja kasutusvalduste seadmisel, mis on väga aktiivsed ja pealetükkivad. Tagajärejeks see, et metsaomanikud ei saa õiglast hinda.

Metsaomanikel on võimalus pöörduda erapooletu nõuande saamiseks metsaühistu või metsakonsulendi poole. Paraku pärsib nõustamistoetuse sidumine hindamiskriteeriumidega ühistute arengut ning seab erinevate piirkondade metsaomanikud ebavõrdsesse olukorda, kus toetust saava metsaühistu liikmed ei pea teenuse eest tasuma, toetust mittesaava metsaühistu liikmed aga peavad teenust ise ostma. Viimasel juhul on metsaomanikul alternatiiv saada nõu tasuta nõuannet vahendusfirmadelt, mis ei pruugi olla sõltumatud nõuanded.

Nõustamistoetuse eesmärk on tagada parimatel teadmistel põhinev metsa majandamine ja metsaressursi aktiivsem kasutamine. Metsanduse Arengukavas nähakse ette metsaühistute arendamine ja nõustamisteenuste pakkumine. Tulemusmõõdikute rakendamine nõustamistoetuse saamiseks ei vasta arengukava eesmärgile ning pärsib väiksemate metsaühistute arengut. Taoline lähenemine seab ka metsaomanikele ebavõrdsed tingimused ning raskendab õiglase hinna saamist, kuna peab ise nõuande eest tasuma.

Olukorra lahendamise ettepanek : Nõustamistoetuse taotlemise lahtisidumine tulemusmõõdikutest, et tagada üle-eestiline ühesugune nõuandesüsteem.

XIII. VIIMASTEL AASTATEL KASVANUD RAIEMAHT JA LAGERAIETE PINDALA VÕIVAD TULEVIKUS OHUSTADA METSADE ÖKOLOOGILISI VÄÄRTUSI

Metsaseaduse põhieesmärgid on tagada metsa kui ökosüsteemi kaitse ja säästev majandamine, mille täitmiseks on metsade majandamisele kehtestatud erinevad piirangud ja nõuded, samuti on reguleeritud vääriselupaikade kaitse. Seega tagab metsaseaduse täitmine nii metsade elustiku mitmekesisuse kui ka võimalused metsa ökonoomseks majandamiseks ja kaitseks.

Keskkonnaagentuuri eksperthinnangu alusel kahanes raiete kogumaht 2017. aastal võrreldes 2016. aastaga 2,5% (Aastaraamat „Mets 2017“).

14.04.2019

Ülle Läll

EPKK

Metsanduse grupp

esindaja